

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : علوم سیاسی

عنوان :

**عنوان: بررسی سیاست های اشتغال دولت در قبال گروه های قومی -
مذهبی در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی**

استاد راهنما :

دکتر مجتبی مقصودی

استاد مشاور :

دکتر محمد علی خسروی

پژوهشگر :

حبیب اله عمرانی

پاییز ۱۳۹۳

تقدیم به :

پدر و مادر مهربانم

و همسر وفادارم

مشکر و قدردانی:

بنام خدا

تام پاس من از آن کسانست که تا این مرحله از زندگی همراه و پشتیبانم بوده اند و بیچگاه در فراز و نشیبهای آن راهم نکرده اند. می خواهم از خانواده عزیزم به خاطر زحمات بی دریغ و حمایت های همیشگی شان کمال تشکر را داشته باشم و بگویم بی وجود عزیزان هیچ نیستم. وظیفه خودی دانم که در آغاز از استاد ارجمندم آقای دکتر مجتبی مقصودی که این پایان نامه نتیجه ارائه طریق و راهنمایی های مکرر ایشان همراه با حوصله و برخورد مهربانانه ای که همواره در ایشان سراغ داشته ام، می باشد و نیز محبت های آقای دکتر محمد علی خسروی که در طول تهیه این پایان نامه به هر شکل ممکن یاور و مشاور من بودند، تشکر و سپاسگزاری نمایم. از همکارانم در بانک توسعه تعاون بهچنین تمامی عزیزانی که در توزیع و تکمیل پرسشنامه مرایاری نمودند کمال تشکر و قدردانی را دارم. باشد که این پژوهش نظرات آنان را به مؤلان امر برساند.

حسب الله عمرانی

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

- اینجانب **حبیب اله عمرانی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی **۸۹۰۹۳۸۲۷۲۰۰** در رشته **علوم سیاسی** که در تاریخ **۹۳/۹/۴** از پایان نامه خود تحت عنوان: **"بررسی سیاست های اشتغال دولت در قبال گروه های قومی و مذهبی پس از پیروزی انقلاب اسلامی"** با کسب نمره **۱۸** و درجه خیلی خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:
- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و.....) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
 - ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
 - ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و.... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
 - ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: **حبیب اله عمرانی**

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۳/۹/۴

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای/ خانم حبیب اله عمرانی از پایان نامه خود دفاع
نموده و با نمره به حروف و با درجه مورد تصویب قرار
گرفت.

امضاء استاد راهنما:

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱-۱- طرح مسأله	۲
۲-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق	۵
۳-۱- اهداف تحقیق	۷
۴-۱- سوالات و فرضیه های تحقیق	۷
۵-۱- ادبیات و پیشینه تحقیق	۸
۶-۱- تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی	۱۰
۷-۱- روش تحقیق و شیوه جمع آوری اطلاعات	۱۳
۸-۱- جامعه و حجم نمونه	۱۳
۹-۱- محدودیتهای پژوهش	۱۴
۱۰-۱- انوآوری های پژوهش	۱۴
۱۱-۱- سازمان دهی پژوهش	۱۵
فصل دوم: مطالعات نظری	۱۶
۲-۱- تساوی و برابری و بازتاب آن در حوزه اشتغال	۱۸
۲-۲- عدالت اجتماعی در پرتو تساوی انسانی	۲۱
۲-۳- قوم، قومیت و گروههای قومی - مذهبی	۲۵
۲-۴- گروههای قومی	۲۶
۲-۵- گروههای مذهبی	۲۹
۲-۶- اشتغال	۳۱
۲-۷- مدیریت سیاسی	۳۴
۲-۸- نظریات مطرح	۳۵
۲-۹- نظریه های جامعه شناختی قومی	۳۹
۲-۱۰- تئوری محرومیت نسبی	۴۰

۴۱	۱-۲ نظریه «گوبوگلو»
۴۳	۲-۲ نظریه «هشتر»
۴۴	۳-۲ نظریه مبادله «پیتربلاو»
۴۵	۴-۲ نظریه سرایت
۴۵	۵-۲ نظریه «دیوید مایر»
۴۷	۱۶-۲ تئوری های سیاسی قومی
۴۷	۱۷-۲ نظریه عوامل ذهنی - عینی «راتچایلد» و «شاپفلین»
۴۸	۱۸-۲ نظریه «ایسمن»
۴۹	۱۹-۲ نظریه نمادگرایی
۴۹	۲۰-۲ ناسیونالیسم سیاسی گروههای قومی
۵۲	فصل سوم: ادبیات و روش تحقیق
۵۳	۱-۳ پیشینه خارجی
۵۶	۲-۳ پیشینه داخلی
۵۹	۳-۳ روش تحقیق و شیوه جمع آوری اطلاعات
۵۹	۴-۳ ابزار گرد آوری اطلاعات
۶۰	۵-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۶۰	۶-۳ جامعه آماری، نمونه ها و متغیرها
۶۲	۷-۳ روش تحقیق و مراحل آن
۶۴	۸-۳ محدوده مورد مطالعه و مقطع زمانی
۶۵	فصل چهارم: بررسی سیاست های اشتغال در قبال گروههای قومی - مذهبی پس از انقلاب اسلامی
۶۶	۱-۴ تنوع قومی در جغرافیای سیاسی ایران
۶۹	۲-۴ قانون اساسی ایران
۷۰	۳-۴ سیاست های اشتغال قبل از انقلاب اسلامی در قبال گروههای قومی - مذهبی
۷۱	۴-۴ سیاست های اشتغال بعد از انقلاب اسلامی در قبال گروههای قومی - مذهبی
۷۲	۴-۵ بررسی وضعیت اشتغال در ایران

۷۵۴-آمار توصیفی
۸۹۴-آمار استنباطی
۹۲۴-آزمون فرضیات
۱۱۳ فصل پنجم: تجزیه و تحلیل داده ها، جمع بندی، نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات
۱۱۴۱-۵- بحث بر اساس چارچوب نظری
۱۱۶۲-۵- نتایج نهایی یافته های پرسشنامه و مطالعات کتابخانه ای
۱۲۵۳-۵- پیشنهادات

فهرست جداول

- جدول ۱: میزان نرخ بیکاری در استانهای مختلف کشور در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۹. ۷۴.....
- جدول ۲: فراوانی سن آزمون شوندگان ۷۶.....
- جدول ۳: فراوانی وضعیت تأهل در آزمون شوندگان ۷۶.....
- جدول ۴: فراوانی مذهب آزمون شوندگان. ۷۷.....
- جدول ۵: فراوانی گروه های تحصیلاتی نمونه ۷۷.....
- جدول ۶: فراوانی درجه تسلط بر زبان رسمی ۷۸.....
- جدول ۷: فراوانی موقعیت های شغلی افراد مورد مطالعه ۷۸.....
- جدول ۸: فراوانی مشاغل فعلی آزمون شوندگان(بیشترین درصد ها مربوط به مشاغل آموزشی..... ۷۹.....
- جدول ۹: درصد درآمد آزمون شوندگان ۷۹.....
- جدول ۱۰: فراوانی مدت زمان کاریابی ۸۰.....
- جدول ۱۱: فراوانی روش های کاریابی در آزمون شوندگان ۸۰.....
- جدول ۱۲: درصد بیکاری آزمون شوندگان در طی دو سال گذشته. ۸۱.....
- جدول ۱۳: درصد سختی یافتن شغل در ایران. ۸۱.....
- جدول ۱۴: فراوانی وضعیت محل سکونت افراد در نمونه آماری. ۸۲.....
- جدول ۱۵: فراوانی نوع مشکلات کاریابی. ۸۲.....
- جدول ۱۶: فراوانی مشکلات محل کار. ۸۳.....
- جدول ۱۷: درصد نابرابری قومیت ها در محل کار. ۸۳.....
- جدول ۱۸: فراوانی تبعیض در استخدام. ۸۴.....
- جدول ۱۹: فراوانی تبعیض در ارتقای شغلی، تشویقی، تعطیلات و ... ۸۴.....
- جدول ۲۰: درصد تبعیض در نوع برخورد با قومیتها در محل کار. ۸۵.....
- جدول ۲۱: درصد تبعیض در پوشش بیمه، دریافت حق مسکن و ارزاق. ۸۵.....
- جدول ۲۲: فراوانی احساس عدم امنیت شغلی از سوی آزمون شوندگان ۸۵.....
- جدول ۲۳: درصد علاقه به شغل و وجود محدودیت در رسیدن به شغل مورد علاقه. ۸۶.....
- جدول ۲۴: درصد ناهمخوانی شغل و رشته تحصیلی یا تخصص. ۸۶.....
- جدول ۲۵: میزان مهاجرت های کاریابی. ۸۷.....
- جدول ۲۶: درصد رد شدن در مصاحبه. ۸۷.....
- جدول ۲۷: فراوانی جنسیت ها را نشان می دهد. ۸۸.....
- جدول ۲۸: فراوانی تبعیض در پوشش در میان افراد نمونه را نشان می دهد. ۸۸.....
- جدول ۲۹: فراوانی تبعیض جنسیتی در اشتغال ۴۹ درصدیانیان داشته اند که بیشتر از حد متوسط است. ۸۸.....

مقدمه

بحث از اقوام و به دنبال آن سیاستگذاری و مدیریت جوامع چند قومی از موضوعات حساسی به شمار می رود که ارتباط تنگاتنگی با منافع ملی و حیات سیاسی کشورها دارد. بر این مبنا کسب، تثبیت و تقویت منافع ملی و در راستای آن وحدت ملی و همبستگی داخلی از اهداف استراتژیک کشورها در جوامع چند قومی محسوب می شوند.

از منظر جامعه شناسی تاریخی فعال شدن هویت خواهی قومی در ایران متأثر از سه عامل ساختار و ایدئولوژی دولت، نخبگان سیاسی و نیروهای بین المللی است (احمدی، ۱۳۸۰: ۶۰). تا پیش از انقلاب اسلامی بیشتر سیاست های اتخاذی در قبال اقوام ساکن در کشور، سیاست همگرا سازی هویتی، برپایه ناسیونالیسم دولتی بود؛ سیاستی که اقوام را از حوزه دولت دور کرده و از ساختار قدرت به حاشیه رانده بود. با روی کار آمدن جمهوری اسلامی و تاکید نظام جدید بر برابری تمام مردم کشور از هر قوم و نژادی (اصل ۱۹ قانون اساسی) و حق استفاده از زبان های محلی (اصل ۱۵ قانون اساسی) شاهد تحول چشمگیری در سیاست های هویتی و قومی دولت در قبال اقوام بوده ایم. در اوایل انقلاب و به واسطه گشایش های بی مهار سیاسی و ضعف نظام جدید حکومتی، برخی گرایش های محدود محلی گریز از مرکز در میان گروه های قومی رخ داد، اما با آغاز جنگ تحمیلی و اضطراب ناشی از آن تمامی تحركات محلی در راستای دفاع از وحدت سرزمینی به حاشیه رانده و گاه با ابزارهای نظامی - امنیتی مهار شد. پس از پایان جنگ و به ویژه با بازسازی اقتصادی کشور در دوران سازندگی، روند مدیریت قومی و سیاست گذاری هویتی نیز از فضای امنیتی خارج و رویکرد مشارکت پذیری را تجربه کرد.

مسئله گروه های قومی و مذهبی از پرتنش ترین و مهمترین مسائل خاورمیانه و نیز مسائل داخلی کشورها در حوزه مطالعات هویتی در دهه های اخیر محسوب می شود. ایران به دلیلی استقرار این گروهها در داخل کشور و نیز همسایگی و هم مرزی با سایر کشورهای همسایه دارای جمعیت قومی

مشابه، خواسته یا ناخواسته تحت تاثیر تحولات سیاسی، اقتصادی و امنیتی آن سوی مرز است. با توجه به چنین اهمیتی، بررسی سیاست های دولت در قبال این گروهها ضرورتی اساسی تلقی می شود.

اشتغال مهمترین موضوعی است که دولت باید آن را حل نماید. بدیهی است شرایط پیچیده معادلات اشتغال در دنیای امروز، کلیه جوامع را با بحرانهای فعلی بیکاری مواجه نموده و کشور مانیز از داشتن مشکلات سیاسی بیکاری مستثنی نمی باشد و بیشترین بحرانها را در این زمینه دارد. توجه به اهمیت کلیدی اشتغال در اقتصادهای نوین کشورهای پیشرفته و کم توسعه یافته منجمله کشور ما برنامه های ایجاد اشتغال و بسط چنین فرهنگی در جامعه ضروری می باشد. موضوع اشتغال در بین عوامل تولید و کار و در نزد دانش آموختگان جایگاه ممتازی داشته به ویژه اینکه با انسان و اراده او ارتباط پیدا می نماید از این رو جهت گیری های مختلف و آثار فردی و اجتماعی متفاوتی نیز در سطح جامعه خواهد داشت. از این رو بررسی مسئله اشتغال، اشتغالزایی و تولید کار برای کلیه اقشار و گروهها در جامعه بعنوان یک ضرورت مطرح می باشد. دولتها پس از استقرار حکومت و با مشارکت مردم، بمنظور خدمت به مردم و تامین معاش و رفع نیازهای ضروری وظیفه فراهم نمودن شرایط اشتغال مردم را برعهده دارند. در این زمینه اولین و اساسی ترین حرکت دولت در تامین امنیت معاش و ضرورت حیات انسان، ساماندهی و سیاست گذاری نظام اشتغال می باشد. جهت اشتغال ساختاری علمی وجود داشته که باید در چهارچوب آن اقدام نمود.

هم اکنون سیاست های اعتدال با رویکردی مناسب در عرصه های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، علمی و فنی، دفاعی و امنیتی و همچنین اقتصادی در جهت دستیابی به توسعه های همه جانبه، متوازن و پایدار که از آن به «توسعه اعتدالی» یاد می شود فعالیت دارند. ایرانی بودن و مسلمان بودن مبانی غیرقابل تردید هویت ملت ایران را تشکیل می دهند. این دو مؤلفه همانند دو جریان بزرگ در طول تاریخ به هم پیوسته و در هم آمیخته اند. حوزه وسیع تمدن ایرانی و اسلامی از قفقاز و آسیای میانه گرفته تا شبه قاره هند و از کرانه های اقیانوس آرام گرفته تا اقیانوس اطلس گسترش یافته است. در شرایط خطیر و حساس کنونی که جهان در حال گذر و تحول از نظام دو قطبی گذشته به نظم نوین بین المللی است، باید با نگاهی واقع بینانه، جامع و همه جانبه، تحولات فرین و آینده نگر مسائل اقتصادی کنونی کشور را مورد توجه قرار دهیم تا بتوانیم چه در صحنه داخلی و چه خارجی، مواضع و راهبردهای اصولی اتخاذ نماییم. جامعه ایران همراه با جامعه جهانی در دوران گذار از توسعه نیافتگی

به توسعه یافتگی قرار گرفته و به سوی استقرار نظام مردم سالاری دینی به پیش می رود. جامعه جهانی پس از عبور از دوران جنگ سرد و نظام دو قطبی، به سمت شکل گیری نظم نوین جهانی در حرکت است و انطباق شرایط ملی با شرایط متحول و پیچیده جهانی، ظرافت های ویژه ای را برای عبور از این مرحله به وجود آورده است.

در حال حاضر اشتغال یکی از بزرگترین مشکلات و دغدغه های مردم است و با توجه به اینکه سیاست اعتدالی نیازمند توسعه اقتصادی است، مشکلات اقتصادی فراوانی در حوزه تولید وجود دارد. شکوفایی در تولید اشتغال می آفریند، جامعه ای که دارای روحیه معنوی باشد، پایدار می ماند. بنابراین اگر این موضوع محقق نشود، مشکلاتی را ایجاد می کند.

فصل اول:

کلیات تحقیق

در نوشتار حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که سیاست های دولت، موسوم به سیاستهای اشتغال در قبال گروه های قومی - مذهبی در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی چگونه بوده و چه تفاوت هایی نسبت به سیاست های قومی - مذهبی قبل از انقلاب داشته است؟

بر این اساس در این نوشتار تلاش شده است، پس از تاملی بر وضعیت اشتغال گروههای قومی - مذهبی و نگاهی به مفهوم سیاست های اشتغال، این اصول در قانون اساسی جمهوری اسلامی در قبال این گروهها بررسی شود.

۱-۱- طرح مسأله

نقش اشتغال و پویایی زندگی انسان انکار ناپذیر است و می توان آن را کانون ارتباطات انسانی و اجتماعی تلقی کرد. هر نظام اقتصادی که ایجاد زمینه کار، اشتغال و افزایش تولید را از وظایف مهم خود بداند، به طور طبیعی باید ابتدا شرایط مناسب بینشی، رفتاری، ارزشی و فرهنگی کار، اشتغال و تولید را فراهم سازد و سپس مکانیزم ها و متغیرهای مستقل و تابع اقتصادی را هماهنگ و سازگار با عناصر فرهنگی به کار گیرد. بی شک کاستی باور و بینش درباره کار مثبت و ضعف ارزشی تلاش و پشتکار در سطح جامعه، رفتارهای متناسب با شکوفایی تولید و اشتغال را به شدت تحت تأثیر قرار می دهد. این مقوله یکی از مؤلفه های بسیار مهم در توسعه و رفاه اجتماعی به شمار می آید که از دیر باز مورد توجه سیاست گذاران و برنامه ریزان توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور ها قرار گرفته و با انجام برنامه ریزی، ارائه سیاست ها، خط مشی ها و راهکارهای موثر، متناسب با اهداف مورد نظر بر اساس مزیت ها و پتانسیل های هر منطقه به آن پرداخته شده و تصمیمات لازم تدوین گردیده است.

یکی از دغدغه‌ها در اقتصاد کلان به خصوص در کشورهای در حال توسعه، نابرابری در توزیع فرصت‌های شغلی در بین گروه‌های قومی یا گروه‌های مذهبی می‌باشد.

جامعه ایرانی از دیرباز در زمره متنوع‌ترین جوامع از نظر ترکیب قومی و مذهبی بوده است. در طول تاریخ این سرزمین، حکومت‌ها و دولت‌های مختلف سیاست‌های متفاوتی را در قبال این گروه‌های قومی و مذهبی در پیش گرفته‌اند. با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، اصلاح سیاست‌های تنگ‌نظرانه قومی و مذهبی در دستورکار نگارندگان قانون اساسی قرار گرفت. با مراجعه به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌توان پشتوانه‌های حقوقی نوع نگاه به شهروندان ایرانی با تعصب یا بدون تعصب قومی و مذهبی را درک کرد.

از اینرو با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و اهمیت مقوله اشتغال و رعایت حقوق شهروندان بندهایی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران گنجانده شد که متضمن حقوق افراد از هر دسته و گروهی بود. در مقدمه قانون اساسی آمده است: در تحکیم بنیاد‌های اقتصادی، اصل رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست نه همچون دیگر نظام‌های اقتصادی تمرکز و تکاثر ثروت و سودجویی. زیرا که در مکاتب مادی، اقتصاد خود هدف است و بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد عامل تخریب و فساد و تباهی می‌شود؛ ولی در اسلام اقتصاد وسیله است و از وسیله انتظاری جز کارآیی بهتر در راه وصول به هدف نمی‌توان داشت. با این دیدگاه برنامه اقتصاد اسلامی فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت متفاوت انسانی است و بدین جهت تامین امکانات مساوی و متناسب ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.

در اصل ۴۴ قانون اساسی اصولی مطرح شده است که بر تساوی حقوق افراد تأکید شده است. بدین ترتیب جایگاه و اهمیت موضوع اشتغال در نظام برنامه ریزی کشور مشخص گردیده است، اما

آنچه در چگونگی ایجاد فرصت های شغلی مهم است، ایجاد فرصت های برابر شغلی در مناطق مختلف و در بین اقشار و گروههای مختلف اعم از گروههای قومی و مذهبی می باشد.

یکی از عوامل نابرابری اقشار مختلف در مناطق مختلف ایران، نوع نگرش به ایجاد فرصت های شغلی است. چنین به نظر می رسد که نبود توازن در ایجاد فرصت های شغلی و همچنین بی توجهی به سیاست های اشتغال، نابرابری اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشته است. افزایش نابرابری در یک جامعه، علاوه بر کاهش بهره‌وری نیروی کار، موجب تقاضای محصولات داخلی و کاهش اعتماد مردم به مسئولان اقتصادی و در نتیجه بروز ناآرامی ها در کشورها شده است.

گاهی عملکرد برنامه های توسعه اقتصادی- اجتماعی قبل و بعد از انقلاب اسلامی مبین آن است که موانع و تنگناهای بنیادین بر سر راه تهیه برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی متناسب و مطلوب برای جامعه ایران به ترتیبی که موجب همگرایی گروه های قومی شود، وجود داشته و دارد. آگاهی از موانع و تنگناهای موجود بر سر راه تقویت همگرایی گروه های قومی در جامعه ایران، ورود به حوزه های گوناگون زندگی سیاسی، اجتماعی جامعه ایرانی را پیش روی قرار می دهد. بدین ترتیب ارزیابی سیاست های اتخاذ شده و برنامه های اجرا شده در کشور در قبال گروههای قومی و مذهبی مشخص می کند که آیا گرایشهای سیاست های اشتغال بعد از انقلاب اسلامی در طول نظام برنامه ریزی، افزایش اشتغال این گروهها را موجب شده یا اینکه میزان نابرابری ها را در جامعه ایران شدت بخشیده است؟ با عنایت به اهمیت موضوع اشتغال و مسائل قومی و مذهبی، قانون گذار در چند بند مهم به ایجاد شرایط مساوی برای افراد جامعه اشاره کرده است حال سوال اساسی این است که سیاست های اشتغال در ایران پس از انقلاب اسلامی نسبت به گروه های قومی_ مذهبی چگونه بوده و از چه ویژگی ها و مؤلفه هایی برخوردار است؟ اما منظور از گروههای قومی _ مذهبی در این

پژوهش اقوام مختلف فرهنگی و مذهبی ایران و به طور خاص اقوام (آذری، کرد، لر، عرب، ترکمن، بلوچ و فارس) با مذهب تشیع و تسنن می باشد.

۱-۲- ضرورت و اهمیت تحقیق

بحث از اقوام و به دنبال آن سیاست گذاری و مدیریت سیاسی جوامع چند قومی، از موضوعات حساسی به شمار می آید که ارتباط تنگاتنگی با منافع ملی و حیات سیاسی کشورها دارد. براین مبنا کسب، تثبیت و تقویت منافع ملی و در راستای آن وحدت ملی و همبستگی داخلی، از اهداف استراتژیک کشورها در جوامع برخوردار از چندین قوم و مذاهب مختلف، محسوب می شود. (مقصودی، دربندی، ۱۳۹۱: ۱۵۷). همچنین تنوع گروه های قومی و ناهمگونی ترکیب جمعیت از عوامل تأثیرگذار در روند توسعه هر جامعه است. ساختار جمعیتی - قومی جوامع بستر های توسعه ای متفاوتی را برای آنها فراهم می آورد. جامعه ای که دارای گروه های قومی متنوعی است با جامعه ای که از تنوع گروه قومی برخوردار نیست هریک به شیوه تدوین متفاوت برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی نیاز دارند. فرهنگ، آداب و رسوم، سنت ها، امکانات متنوع گروه های قومی، برنامه های توسعه متفاوتی احتیاج دارند. از آنجا که برنامه های توسعه اقتصادی - اجتماعی به منظور تأمین نیازها، خواست ها و مطالبات افراد و گروه های اجتماعی تهیه می شوند، یقیناً مدیریت سیاسی جامعه هنگام تهیه برنامه های اقتصادی، اجتماعی و انسانی، ساختار جمعیتی - قومی جامعه را مورد توجه قرار خواهد داد. اگر برنامه های توسعه اقتصادی - اجتماعی به صورت مناسب و صحیح تدوین شوند، عامل همگرایی اجتماعی، فرهنگی گروه های قومی جامعه خواهند بود. تدوین برنامه های توسعه جامعه ایران از شصت سال پیش توسط صاحب نظران و روشنفکران مطرح و اولین قانون برنامه توسعه ایران تصویب شد، اما توجه به ترکیب جمعیتی - قومی جامعه همچنان در برنامه های توسعه با موانع

گوناگون مواجهه بوده است. مناطقی که گروه‌های قومی در آن‌ها ساکن هستند، توسعه نیافته و عدم تعادل‌های منطقه‌ای میان مناطق قومی نیز تداوم یافته است (سیف‌اللهی، حافظ‌امینی، ۱۳۸۸: ۷۱). به همین ترتیب بررسی تاریخی چند سده اخیر جامعه ایران نشان می‌دهد که سیاست‌های اعمال شده در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی، با بی‌توجهی به دلایل انقطاع مسیر تکامل اقتصادی و اجتماعی جامعه، منجر به تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی شده که تجربه بیش از نیم قرن برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی را همچنان بی‌نتیجه گذارده است. برنامه‌های توسعه فقط برای تهیه برنامه‌های اجرایی میان مدت بر پایه تصمیم‌گیری‌های سیاسی، تأمین اعتبارات مالی، ساماندهی اعتبارات و نظارت بوروکراتیک بر آنها انجام شده است. مطالعات عمیقی برای بررسی و ارزیابی تبیین از علل توسعه نیافتگی جامعه، تبیین مفهوم توسعه موزون و متناسب با عناصر اقلیمی-جغرافیایی، جمعیتی-قومی، اقتصادی-معیشتی، فرهنگی و سیاسی جامعه ایران، انجام نشده است (سیف‌اللهی، حافظ‌امینی، ۱۳۸۸: ۷۰). جامعه ایران به رویکردی خاص در قالب الگو و چارچوب نظری ویژه جامعه خود برای برنامه‌های توسعه جهت دستیابی به خواست‌ها و نیازهای گروه‌های اجتماعی از جمله گروه‌های قومی، گروه‌های مذهبی کشور نیازمند است.

در این میان قانون اساسی هر کشوری میثاق ملی است و میزان اجرای قانون اساسی در همگرایی ملی تاثیر به‌سزایی دارد. کشور ما نیز از تنوع گروه‌های قومی-مذهبی برخوردار است. میزان برخورداری گروه‌های قومی-مذهبی از شرایط اشتغال یکسان در رضایت و همگرایی آنها تاثیر گذار است. میزان رشد اقتصادی هر کشور با انسجام ملی آن کشور رابطه مستقیم دارد. بنابراین موضوع انتخاب شده دارای اهمیت فراوان می‌باشد. بخشی از انگیزه انتخاب موضوع فردی بوده زیرا به عنوان یک کرد سنی مذهب هم در مراحل استخدام اولیه و هم در مراحل ارتقاء در محل کار با موانعی روبرو بوده ام و این امر مرا بر آن داشته تا این موضوع را واکاوی نمایم. بنابراین ما در این

پژوهش سعی داریم با مطالعه ای کتابخانه ای و میدانی سیاست های اشتغال در قبال گروه های قومی - مذهبی در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی را مورد بحث و بررسی قرار دهیم.

۱-۳- اهداف تحقیق

- ۱- تبیین ابعاد و نحوه اجرای سیاست های اشتغال
- ۲- فهم پیامد های سیاست های اشتغال نسبت به گروه های قومی_ مذهبی
- ۳- بررسی میزان تحقق مفاد مندرج در قانون اساسی در خصوص ایجاد شرایط اشتغال یکسان برای همه افراد جامعه.
- ۴- ارائه راهکار چگونگی ایجاد شرایط یکسان برای افراد جامعه جهت احراز مشاغل در جهت تقویت همبستگی ملی.

۱-۴- سوالات و فرضیه های تحقیق

سوال اصلی: سیاست های اشتغال در ایران پس از انقلاب نسبت به گروه های قومی_ مذهبی چگونه بوده و از چه ویژگیها و مولفه هایی برخوردار است؟

سوالات فرعی:

- ۱- سیاست های اشتغال در ایران در چه رویکردهایی قابل احصاء، تبیین و ارزیابی است؟
- ۲- سیاست اشتغال نسبت به گروه های قومی_ مذهبی در ایران از چه پیامد هایی برخوردار است؟
- ۳- سیاست های اشتغال در ایران نسبت به گروه های قومی_ مذهبی از چه پیشینه ای برخوردار است؟

فرضیه اصلی: سیاست های اشتغال دولت اهداف مندرج در قانون اساسی و قوانین اشتغال

نسبت به گروه های قومی_ مذهبی را محقق نکرده است.

متغیرهای مستقل: ایدئولوژی نظام سیاسی، ملاحظات جمعیت شناختی، ساختار اداری، رویکرد

و برخورد سلیقه ای مسئولان.

متغیر وابسته: وضعیت اشتغال گروه های قومی_ مذهبی.

۱-۵- ادبیات و پیشینه تحقیق

مسئله گروه های انسانی تدریجا در طول تاریخ جنبه های مختلفی اعم از ملی، نژادی و خصوصا دینی از ابتدای قرون وسطی بخود گرفته است ولی علیرغم این سابقه طولانی از اوائل قرن حاضر مسئله گروه های قومی، مذهبی و نژادی مورد توجه حقوق بین الملل قرار گرفت. قواعد مختلف مربوط به گروه های مختلف انسانی و حقوق بشر تا قبل از جنگ جهانی اول تدوین و تصویب گردید که به گونه ای به مسئله گروه های قومی اشاره مستقیم یا غیر مستقیم داشته است. پس از جنگ جهانی اول در میثاق های عمومی و خصوصی برای حمایت بین المللی حقوق این گروه ها اصول و قواعدی نوین تصویب و تعیین گردید و بسیاری از دولت ها متعهد گردیدند تا نسبت به گروه های نژادی و مذهبی و زبانی ساکن قلمرو حاکمیت خود رفتاری مساوی با سایر اتباع خود داشته باشند. با تشکیل جامعه ملل، مسئله گروه های قومی، مذهبی در سطح جامعه بین المللی مطرح شد. حتی در ابتدا، قرار بر این بود که میثاق جامعه ملل بخشی را به تأمین حقوق گروه های قومی اختصاص دهد، اما این طرح با توجه به مخالفت بعضی از دولت ها رد گردید. علیرغم عدم تأیید این طرح در میثاق جامعه ملل هیچگاه مسئله گروه های جامعه به فراموشی سپرده نشد و در بعضی از پیمان های صلح